# Europa w ruchu

## Historia Unii Europejskiej (UE)

Podążaj za datami, zaczynając w lewym górnym rogu i kończąc w prawym dolnym rogu.

Żółte tablice opisują wydarzenia dotyczące UE.

Niebieskie tablice opisują – ogólne wydarzenia w Europie.

Wiele innych informacji na temat UE zamieszczono na stronie internetowej „Europa": **europa.eu**

EUROPE *DIRECT* odpowiada na pytania o UE: skontaktuj się telefonicznie 00 800 6 7 8 9 10 11 lub pocztą elektroniczną **europedirect.europa.eu**

Historyczne korzenie Unii Europejskiej sięgają II wojny światowej. Europejczycy są zdeterminowani, aby na zawsze zapobiec podobnym zbrodniom i zniszczeniom. Wkrótce po wojnie następuje podział Europy na Wschód i Zachód, co daje początek trwającej 40 lat zimnej wojnie. W 1949 r. narody zachodniej Europy tworzą Radę Europy. Jest to pierwszy krok w kierunku nawiązania współpracy, którą sześć krajów zamierza pogłębiać.

*Zbombardowane miasto europejskie – dziedzictwo II wojny światowej.*

**18 kwietnia 1951 r.**
W oparciu o plan Schumana sześć krajów podpisuje traktat mający wprowadzić wspólny zarząd dla przemysłu ciężkiego – węgla i stali – tych krajów. W ten sposób żaden z nich nie może samodzielnie produkować broni wojennej i zwrócić się przeciw drugiemu, jak miało to miejsce w przeszłości. Te sześć krajów to: Belgia, Francja, Luksemburg, Niderlandy, Niemcy i Włochy.

*Przemysły węgla i stali rozpoczynają współpracę ponad granicami.*

**25 marca 1957 r.**
Sukces Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali skłania wspomniane sześć krajów do rozszerzenia współpracy na inne obszary gospodarki. Podpisują one Traktat rzymski ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) lub inaczej „wspólny rynek". Jego ideą jest swobodny przepływ osób, towarów i usług pomiędzy tymi krajami.

*Przywódcy szóstki podpisują Traktat rzymski.*

1950 — 1951 — 1952 — 1953 — 1954 — 1955 — 1956 — 1957 — 1958 — 1959 — 1960 — 1961

*9 maja 1950 r. – francuski minister spraw zagranicznych Robert Schuman przedstawia plan zacieśnienia współpracy. Od tego czasu 9 maja obchodzony jest jako Dzień Europy.*

*Le Corbusier przed „jednostką mieszkaniową".*

Szwajcarski architekt Le Corbusier wyznacza nowy trend, otwierając (w 1952 r.) samodzielną „jednostkę mieszkaniową" (Unité d'habitation) w Marsylii (Francja). Przez swój surowy wygląd ten betonowy kompleks zysał przydomek „nowy brutalizm".

Na Węgrzech społeczeństwo powstaje w 1956 r. przeciwko reżimowi narzuconemu przez Związek Radziecki. W listopadzie na ulice Budapesztu wkraczają radzieckie czołgi mające zdławić zamieszki.

*Podczas zamieszek w 1956 r. Węgrzy burzą pomnik Stalina w stolicy kraju, Budapeszcie.*

Związek Radziecki pokonuje Stany Zjednoczone w wyścigu o podbój kosmosu, wystrzeliwując w 1957 r. pierwszego sztucznego satelitę. Sputnik 1 krąży po orbicie okołoziemskiej na wysokości 800 km. W 1961 r. Związek Radziecki wygrywa ponownie, wysyłając w kosmos pierwszego człowieka, Jurija Gagarina, którego statek ma średnicę jedynie 2,6 m.

*Sputnik 1 w kosmosie. Kosmonauta Jurij Gagarin.*

W latach 50. większość dzieci dostaje niewielkie kieszonkowe. Noszą wprawdzie podobne ubrania jak rodzice, ale ich gust muzyczny zmienia się wraz z nastaniem rock and rolla.

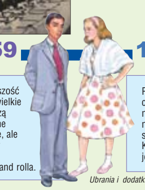

*Ubrania i dodatki z lat 50.*

Później, głównie dla chłopców, pojawia się niebieski dżins. Dziewczynki nadal noszą szerokie spódnice i skarpetki. Krzykiem mody całej dekady jest między innymi hula-hop.

**24 kwietnia 1972 r.**
Pierwszy plan UE wprowadzenia wspólnej waluty wywodzi się z 1970 r. W celu utrzymania stabilności waluty państwa członkowskie UE decydują się wprowadzić wąski zakres różnic kursowych pomiędzy swoimi walutami. Mechanizm kursu wymiany walut (ERM), stworzony w 1972 r., stanowi pierwszy krok w kierunku wprowadzenia 30 lat później euro.

*Radzieckie czołgi w Pradze, 1968 r.*

W sierpniu 1968 r. do Pragi wjeżdżają radzieckie czołgi, aby zdławić krótkotrwałą „praską wiosnę" raczkującej demokracji w Czechosłowacji. Czesi i Słowacy są bezsilni wobec ponad 600 000 żołnierzy okupujących kraj. Jeden ze studentów, Jan Palach, na znak protestu dokonuje samospalenia.

W latach 60. młodzi ludzie mają poczucie własnej tożsamości. Ich pomysły często różnią się od pomysłów dorosłych, pojawia się prawdziwa kultura młodzieżowa. Dzięki muzyce pop rozkwita przemysł muzyczny, wspierany przez telewizję, radia tranzystorowe i płyty długogrające. Nastolatki dyktują modę: minispódniczki i kozaczki dla dziewcząt, długie włosy i szpiczaste buty dla chłopców. Jest to czas, w którym państwa UE doznają wzrostu gospodarczego i rosnącego dobrobytu – złote lata 60.

*The Beatles: Ringo Starr przy perkusji i, od lewej do prawej, Paul McCartney, George Harrison i John Lennon.*

W 1963 r. świat ogarnia beatlemania. The Beatles, pierwsza supergrupa muzyki pop, gdziekolwiek się pojawią, przyciągają ogromne rzesze nastolatków. Wywołują oni rewolucję kulturową, pogłębiając przepaść pokoleniową.

*Brama Brandenburska, symbol zimnej wojny, widok od zachodniej strony muru berlińskiego.*

W sierpniu 1961 r. komunistyczne władze wschodnich Niemiec budują mur dzielący Berlin na dwie części, chcąc uniemożliwić swoim obywatelom ucieczkę na Zachód w poszukiwaniu wolności. Niektórym osobom nadal udaje się uciec, innych zabijają strażnicy podczas próby ucieczki.

1971 — 1970 — 1969 — 1968 — 1967 — 1966 — 1965 — 1964 — 1963 — 1962 — 1972

*Amerykanie na nowo utwierdzają swoją wyższość w kosmosie, doprowadzając w lipcu 1969 r. do lądowania człowieka na Księżycu.*

**1 lipca 1968 r.**
Sześć krajów znosi cła na importowane towary, umożliwiając po raz pierwszy swobodny handel transgraniczny. Stosują one również te same cła na towary importowane spoza ich obszaru. Rodzi się największa grupa handlowa na świecie. Gwałtownie rośnie wymiana handlowa pomiędzy państwami Szóstki oraz pomiędzy UE a pozostałym światem.

Zamieszki studentów i robotników we Francji w maju 1968 r. wstrząsają podstawami państwa. W innych państwach UE dochodzi do łagodniejszych protestów studentów. Są one wyrazem frustracji z powodu rządów oddalonych od zwykłych ludzi i obojętnych na ich potrzeby, jak również protestu przeciwko wojnie w Wietnamie i nuklearnemu wyścigowi zbrojeń.

*Demonstranci w Paryżu.*

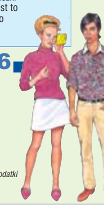

*Ubrania i dodatki z lat 60.*

*W latach 60. rolnictwo europejskie osiąga coraz wyższy poziom mechanizacji.*

**20 lipca 1963 r.**
UE podpisuje pierwszą dużą umowę międzynarodową mającą pomóc 18 byłym koloniom w Afryce. Do 2007 r. ustanawia szczególne partnerstwo z 78 krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP). UE zajmuje pierwsze miejsce na świecie w zakresie pomocy rozwojowej dla biedniejszych krajów. Udzielenie pomocy uwarunkowane jest poszanowaniem praw człowieka przez beneficjenta.

**30 lipca 1962 r.**
UE wprowadza „wspólną politykę rolną" umożliwiającą państwom wspólną kontrolę nad produkcją żywności. Rolnicy sprzedają swoje produkty za tę samą cenę. UE wytwarza wystarczającą ilość żywności, a rolnicy dobrze zarabiają. Niechcianym efektem ubocznym jest nadprodukcja i związane z nią ogromne nadwyżki żywności. Od lat 90. najważniejsza jest likwidacja nadwyżek i poprawa jakości żywności.

**1 stycznia 1973 r.**
Szóstka staje się Dziewiątką po formalnym przystąpieniu do UE Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa.

**10 grudnia 1974 r.**
Przywódcy UE na znak solidarności tworzą Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Ma on służyć przeniesieniu pieniędzy z bogatych do biednych regionów w celu poprawienia dróg i komunikacji, przyciągnięcia inwestycji i stworzenia nowych miejsc pracy. Ten rodzaj działalności w przyszłości obejmie jedną trzecią wszystkich wydatków UE.

*UE pomaga stworzyć miejsca pracy w biednych regionach.*

W latach 70. nasila się walka z zanieczyszczeniem środowiska. UE przyjmuje przepisy dotyczące ochrony środowiska, po raz pierwszy wprowadzając pojęcie „zanieczyszczający płaci". Tworzą się grupy nacisku, takie jak Greenpeace.

*Kwaśne deszcze niszczą lasy w Skandynawii i Niemczech.*

**7–10 czerwca 1979 r.**
Obywatele UE po raz pierwszy w bezpośrednich wyborach wybierają członków Parlamentu Europejskiego. Wcześniej byli oni delegowani przez parlamenty krajowe. Posłowie zasiadają w izbie Parlamentu według przynależności do frakcji politycznych (socjaliści, konserwatyści, liberałowie, zieloni itd.), a nie przynależności narodowej. Rola Parlamentu stale rośnie.

*Obrady Parlamentu Europejskiego.*

Latem 1980 r. w Polsce pracownicy Stoczni Gdańskiej pod wodzą Lecha Wałęsy strajkują, żądając większych praw. W ślad za tym wybuchają kolejne strajki na terenie całego kraju. W sierpniu rząd ustępuje wobec żądań strajkowców i powstaje niezależny związek zawodowy „Solidarność". Rząd stopniowo odzyskuje władzę i wprowadza w grudniu 1981 r. stan wojenny, kładąc kres krótkiemu spotkaniu Polski z demokracją. Ale ziarno zostało już zasiane.

Solidarność

*Nazwa polskiego związku zawodowego jest powszechnie znana.*

1973 — 1974 — 1975 — 1976 — 1977 — 1978 — 1979 — 1980 — 1981 — 1982 — 1983

Wskutek wojny arabsko-izraelskiej w październiku 1973 r. kraje Bliskiego Wschodu produkujące ropę narzucają duży wzrost cen i ograniczają sprzedaż do określonych krajów europejskich. Powoduje to trudności gospodarcze w całej UE.

*Kryzys naftowy na przełomie lat 1973/1974 – kolejka samochodów po trudną do zdobycia benzynę.*

Obalenie reżimu Salazara w Portugalii w 1974 r. oraz śmierć rządzącego w Hiszpanii generała Franco w 1975 r. kończą ostatnie prawicowe dyktatury w Europie. Oba kraje opowiadają się za demokratycznymi rządami, co jest ważnym krokiem na drodze do przyszłego członkostwa w UE.

*Komputery biurowe w latach 70.*

Morderstwo byłego premiera Włoch, Aldo Moro, w 1978 r. stanowi jeden z wielu aktów terroryzmu dokonanych przez grupy ekstremistów w latach 70. Pośród ich ofiar są czołowi prawnicy, biznesmeni i politycy, a także 11 izraelskich sportowców, którzy giną podczas igrzysk olimpijskich w Monachium (w 1972 r.).

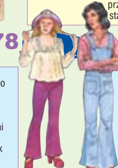

*Ubrania i dodatki z lat 70.*

We wczesnych latach 70. styl młodzieżowy nabiera egzotyczności. Ogromne wpływy zdobywają gwiazdy muzyki pop, których publiczność jest coraz młodsza. Część młodych kobiet zamienia minispódniczki na jeszcze krótsze szorty, choć większość nastolatków nosi spodnie dzwony i buty na masywnych platformach. Najbardziej odbiegają wyglądem punki z postawionymi włosami, czasami farbowanymi na pomarańczowo, i modą na kolczykowanie.

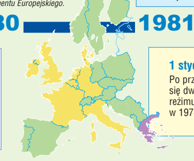

**1 stycznia 1981 r.**
Po przystąpieniu Grecji liczba członków UE staje się dwucyfrowa. Było to możliwe po obaleniu tam reżimu wojskowego i przywróceniu demokracji w 1974 r.

*Rubik konstruuje słynną kostkę.*

**1 stycznia 1993 r.**
Utworzony zostaje wspólny rynek wraz z czterema swobodami – swobodny przepływ towarów, usług, osób i kapitału staje się rzeczywistością. Od 1986 r. uchwalono ponad 200 regulacji prawnych dotyczących polityki podatkowej, działalności gospodarczej, kwalifikacji zawodowych i innych barier stojących na przeszkodzie otwarciu granic. Opóźnia się wprowadzenie swobodnego przepływu niektórych usług.

**7 lutego 1992 r.**
W Maastricht podpisany zostaje Traktat o Unii Europejskiej. Stanowi on wielki krok naprzód, ponieważ ustanawia jasne zasady dotyczące przyszłej wspólnej waluty, a także polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz ściślejszej współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Nazwa „Unia Europejska" z mocy traktatu oficjalnie zastępuje „Wspólnotę Europejską".

Symbolem upadku komunizmu w całej Europie Środkowo-Wschodniej, któremu początek dały Polska i Węgry, jest zburzenie muru berlińskiego w 1989 r. Wobec masowej ucieczki obywateli na Zachód władze wschodnich Niemiec otwierają granice. Po ponad 40 latach następuje zjednoczenie Niemiec, a ich wschodnia część przystępuje do UE (październik 1990 r.).

Nowych wrażeń dostarczają skoki na bungee. Rodzice umierają ze strachu, ale dzieci żądne są wrażeń doznawanych podczas skoków z dużej wysokości, które wykonują przywiązane do elastycznej liny, najpierw rozciągającej się, a potem kurczącej, zanim skoczek dotknie ziemi.

**17 lutego 1986 r.**
Cła zniknęły wprawdzie w 1968 r., ale handel ponad granicami UE nie kwitnie. Główne przeszkody to różnice w przepisach krajowych. Jednolity akt europejski z 1986 r. wprowadza rozległy sześcioletni program, który ma wyeliminować problemy. Akt przyznaje również szersze uprawnienia Parlamentowi Europejskiemu oraz zwiększa wpływ UE na ochronę środowiska naturalnego.

**28 lutego 1984 r.**
Komputery i automatyzacja zmieniają sposób życia i pracy. UE pragnie przodować w nowych rozwiązaniach, w 1984 r. przyjmuje więc program Esprit (Europejski program strategiczny na rzecz badania i rozwoju technik informatycznych) jako pierwszy z wielu programów badawczo-rozwojowych.

1993 — 1992 — 1991 — 1990 — 1989 — 1988 — 1987 — 1986 — 1985 — 1984 — 1994

*Początek zamieszek w byłej Jugosławii.*

W 1991 r. na Bałkanach dochodzi do rozpadu Jugosławii. Walki wybuchają najpierw w Chorwacji, potem w Bośni i Hercegowinie, gdzie Serbowie, Chorwaci i muzułmanie prowadzą krwawą wojnę domową.

*Upadek muru berlińskiego i zjednoczenie Niemiec.*

Małe dzieci zaczynają jeździć na rolkach. Ich starsze siostry i bracia słuchają „odtwarzaczy osobistych" (walkmanów) i płyt kompaktowych, oglądają telenowele i pałaszują azjatyckie potrawy. Ogromne imprezy przyciągają nastolatki. Spódnice wychodzą z mody, niemal znikają krótkie spodenki dla małych chłopców.

*Skoki na bungee, późne lata 80.*

*Ubrania i dodatki z lat 80.*

**15 czerwca 1987 r.**
UE ustanawia program Erasmus, którego celem jest finansowanie wyjazdów studentów na studia w innym kraju europejskim przez okres do jednego roku. Ponad dwa miliony młodych ludzi skorzystało z możliwości oferowanych przez ten i inne programy UE.

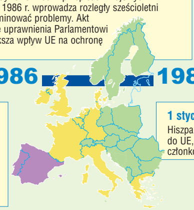

**1 stycznia 1986 r.**
Hiszpania i Portugalia przystępują do UE, zwiększając liczbę państw członkowskich do 12.

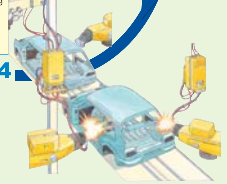

*Roboty wkraczają na linie produkcyjne fabryki samochodów w latach 80.*

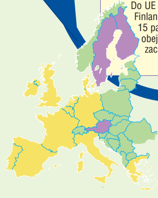

**1 stycznia 1995 r.**
Do UE przystępują Austria, Finlandia i Szwecja. 15 państw członkowskich obejmuje niemal całą zachodnią Europę.

W 1996 r. następuje przełom w inżynierii genetycznej – szkoccy naukowcy dokonują sklonowania owcy z pojedynczej komórki sześcioletniego zwierzęcia. Dolly jest identyczną kopią swojego rodzica.

*Owca Dolly.*

**13 grudnia 1997 r.**
Przywódcy UE wyrażają zgodę na rozpoczęcie negocjacji członkowskich z 10 państwami Europy Środkowo-Wschodniej: Bułgarią, Estonią, Litwą, Łotwą, Polską, Republiką Czeską, Rumunią, Słowacją, Słowenią i Węgrami. Negocjacje obejmują także wyspy rejonu Morza Śródziemnego: Cypr i Maltę. W 2000 r. zmiany traktatu uzgodnione w Nicei otwierają drogę do rozszerzenia dzięki reformie zasad głosowania w UE.

**1 stycznia 1999 r.**
Waluty 11 krajów (w 2001 r. powiększonych o Grecję), ale tylko w transakcjach handlowych i finansowych, zastępuje euro. Później pojawią się banknoty i monety. Euro obowiązuje w Austrii, Belgii, Finlandii, we Francji, w Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Luksemburgu, Niderlandach, Niemczech, Portugalii i we Włoszech. Dania, Szwecja i Zjednoczone Królestwo zdecydowały się na razie nie przyjmować wspólnej waluty.

Nadal trwa rewolucja komunikacyjna. Wiele szkół i domów ma szybki dostęp do internetu. Wiadomości tekstowe i SMS-y to ulubione sposoby młodych ludzi na pozostawanie w stałym kontakcie. Domowej rozrywce ton nadają szerokoekranowe i płaskie telewizory oraz odtwarzacze DVD.

*Siły pokojowe UE w akcji.*

**31 marca 2003 r.**
W ramach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE bierze udział w operacjach utrzymywania pokoju na Bałkanach, początkowo w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, a następnie w Bośni i Hercegowinie. W obu przypadkach siły pod wodzą UE zastępują jednostki NATO. Wewnętrznie UE wyraża zgodę na utworzenie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości dla wszystkich obywateli do 2010 r.

**29 października 2004 r.**
25 krajów UE podpisuje Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy. Został on przygotowany w celu usprawnienia demokratycznych procesów decyzyjnych i zarządzania w UE składającej się z 25 i więcej krajów. Gdy wyborcy we Francji i w Niderlandach w czerwcu 2005 r. odrzucają konstytucję, unijni przywódcy ogłaszają „okres refleksji".

W lutym 2005 r. wchodzi w życie Protokół z Kioto – międzynarodowe porozumienie mające na celu zmniejszenie globalnego ocieplenia i redukcję emisji gazów cieplarnianych. UE konsekwentnie inicjowała wysiłki na rzecz ograniczenia wpływu zmian klimatu. Stany Zjednoczone nie są stroną tego Protokołu.

1995 — 1996 — 1997 — 1998 — 1999 — 2000 — 2001 — 2002 — 2003 — 2004 — 2005 — 2006 — 2007

*Przekraczanie granic bez paszportu.*

**26 marca 1995 r.**
W siedmiu krajach – Belgii, Francji, Hiszpanii, Luksemburgu, Niderlandach, Niemczech i Portugalii – wchodzi w życie Układ z Schengen. Podróżni dowolnej narodowości mogą przekraczać granice między tymi krajami bez kontroli paszportowej. Później również inne państwa przyłączające się do strefy Schengen pozbawionej kontroli na granicach wewnętrznych.

**17 czerwca 1997 r.**
Podpisanie Traktatu z Amsterdamu. Opierając się na osiągnięciach Traktatu z Maastricht, określa on program reform instytucji UE, aby głos Europy był lepiej słyszalny na świecie, a większe zasoby skoncentrowane na zatrudnieniu i prawach obywateli.

Niemal każdy nosi adidasy. Nadal popularne są dżinsy i T-shirty. Nastolatki odsłaniają brzuchy, a modnym kolorem jest czarny. W późnych latach 90. telefony komórkowe i internet rewolucjonizują sposób komunikowania się. W obu przypadkach są to technologie europejskie. Młodzi ludzie więcej podróżują, a studenci robią sobie roczną przerwę, żeby zobaczyć świat, komunikując się za pomocą e-maili.

*Ubrania i dodatki z lat 90.*

Dnia 11 września 2001 r. uprowadzone samoloty uderzają w bliźniacze wieże World Trade Center w Nowym Jorku i budynek Pentagonu w Waszyngtonie. Ginie blisko 3000 osób. Kraje UE stanowczo stają u boku Stanów Zjednoczonych w walce z międzynarodowym terroryzmem.

**1 stycznia 2002 r.**

Pojawiają się banknoty i monety euro. Ich drukowanie, bicie i wprowadzenie do obiegu w 12 krajach jest ogromną operacją logistyczną. Liczba monet przekracza 80 miliardów. Banknoty są jednakowe dla wszystkich krajów. Monety mają wspólny awers, informujący o ich wartości, lecz różny narodowy rewers. Wszystkie znajdują się w swobodnym obiegu. Za rzecz normalną uważa się płacenie fińskimi (lub jakimikolwiek innymi) monetami euro za bilet do metra w Madrycie.

**1 maja 2004 r.**
Osiem krajów Europy Środkowo-Wschodniej – Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia i Węgry – przystępuje do UE, kładąc tym samym kres podziałowi Europy ustalonemu przez mocarstwa 60 lat wcześniej w Jałcie. Także Cypr i Malta stają się członkami UE. Bułgaria i Rumunia podążają za nimi 1 stycznia 2007 r. Do członkostwa kandydują także Chorwacja, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii i Turcja.

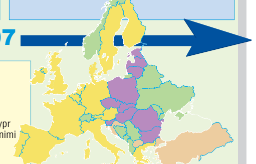

Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej, tekst ukończono w styczniu 2007 r.
NA-76-06-444-PL-C ISBN 92-79-03575-4
© Wspólnoty Europejskie, 2007. Zezwala się na reprodukcję niniejszej broszury.

Mapy: Stefan Chabluk - Ilustracje: Pamela Hewetson i Nick Hewetson - Zdjęcia (od lewej do prawej): Komisja Europejska, Associated Press, Camera Press London/F. Jacobs, Komisja Europejska, Associated Press, Camera Press London/Giancarlo Botti, 1996 Corbis original image courtesy of NASA/CORBIS, Photodisc Inc, Parlament Europejski, Camera Press London/Imapress/Stephane Cardinale, Associated Press/Stringer, Camera Press London/Sepp Spiegl.